
**Norma, kas liedz tiesnesim būt par sava bērna ar invaliditāti asistentu, neatbilst
Satversmei**

2015. gada 23. novembrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2015-10-01 „Par likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 110. pantam”.

Apstrīdētā norma

Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. panta trešā daļa noteic amatus un nodarbošanās veidus, ar kuriem ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu (arī tiesneša amatu). Citastarp amatpersona var veikt pedagoģisko, zinātnisko un radošo darbu, savienot amatpersonas statusu ar amatu, kuru tā ieņem saskaņā ar likumu vai starptautisku līgumu, veikt eksperta darbu, u.tml.

Augstāka juridiska spēka normas

Satversmes 91. panta pirmais teikums: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Satversmes 110. pants: „Valsts aizsargā un atbalsta laulību — savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības.”

Lietas fakti

Konstitucionālo sūdzību ir iesniegusi tiesnese, kura audzina bērnu ar invaliditāti. Viņam nepieciešama īpaša aprūpe. Ministru kabineta noteikumi „Kārtība, kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu pašvaldībā” paredz, ka bērns šādā gadījumā var saņemt apmaksātu asistenta pakalpojumu, ko var sniegt arī viens no bērna vecākiem. Apstrīdētā norma pieteikuma iesniedzējai kā tiesnesei liedz sniegt asistenta pakalpojumu savam bērnam ar invaliditāti, jo šā pakalpojuma sniegšanu nav atļauts savienot ar tiesneša amatu.

Tādējādi, kā uzskata sūdzības iesniedzēja, tiek pārkāptas Satversmes 110. pantā garantētās ģimenes un bērna ar invaliditāti tiesības uz īpašu aizsardzību. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 91. pantā ietvertajam vienlīdzības principam, proti, visiem vecākiem, kuri audzina bērnu ar invaliditāti, esot jābūt vienlīdzīgām tiesībām sniegt asistenta pakalpojumu savam bērnam un saņemt par to valsts noteikto samaksu.

Tiesas secinājumi un lēmums

Satversmes tiesa vērtēja apstrīdētās normas konstitucionalitāti tiktāl, ciktāl norma attiecas uz tiesnesi kā valsts amatpersonu, kurai nepieciešams sniegt asistenta pakalpojumu savam bērnam ar invaliditāti. [12.2]

Satversmes tiesa atzina, ka no Satversmes 110. panta izriet valsts pozitīvais pienākums izveidot un uzturēt tādu sociālā un ekonomiskā atbalsta sistēmu, kura nodrošina bērna ar invaliditāti tiesību īstenošanu un ir piemērota ģimenei, kurā aug bērns ar invaliditāti. [13] Valsts ir izveidojusi un uztur šādu sistēmu. [14.1] Tādējādi apstrīdētā norma atzīta par atbilstošu Satversmes 110. pantam. [14.2]

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētā norma pēc būtības ir neitrāla attiecībā pret visiem tiesnešiem. Tomēr tā nostāda tiesnesi atšķirīgā situācijā tad, ja viņam nepieciešams sniegt asistenta pakalpojumu savam bērnam ar invaliditāti. [17.2] Satversmes tiesa atzina, ka arī neitrāls regulējums vai kritērijs var radīt atšķirīgu attieksmi pret indivīdu grupu, kas identificējama pēc kādas pazīmes. Satversmes 91. panta pirmajā teikumā noteiktais vienlīdzības princips attiecas arī uz šādiem gadījumiem. [15]

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētajai normai ir leģitīms mērķis, proti, ierobežojot tiesneša nodarbošanās jomas, norma nodrošina tiesneša kā amatpersonas darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā, un tiesu varas neatkarību demokrātiskā valstī. Tādējādi norma aizsargā citu personu tiesības un demokrātisko valsts iekārtu. [17.3] Tomēr situācijā, kad norma tiesnesim liedz sniegt asistenta pakalpojumus savam bērnam ar invaliditāti, apstrīdētā norma nav piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai. [18.3]

Satversmes tiesa secināja, ka Saeima nav sniegusi argumentus tam, ka tieši asistenta pakalpojuma sniegšana savam bērnam nostādītu tiesnesi interešu konflikta situācijā vai

tiesneša neatkarību pakļautu lielākam riskam nekā tiesneša amata savienošana ar apstrīdētajā normā atļautajiem nodarbošanās veidiem. [18.1]

Tādējādi Satversmes tiesa **atzina apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.**

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Spriedums stāsies spēkā dienā, kad tas tiks publicēts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā: http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2015-10-01.pdf.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216